

Dr hab. Helena Duć-Fajfer, prof. UJ
Zastępczyni Prezesa Stowarzyszenia Łemków
L.dz. 70/2020 ZG SŁ

Legnica, 4.12.2020

Pan Dr Jarosław Szarek, Prezes IPN
Pan Adam Siwek, Dyrektor BUWiM IPN

Szanowny Panie Prezesie, Szanowny Panie Dyrektorze

W przededniu 102 rocznicy historycznego Wiecu we Florynce, przesyłam na ręce Panów list otwarty, jaki przed rokiem, działając w imieniu Stowarzyszenia Łemków i społeczności łemkowskiej zamieściłam na stronie [petycjeonline.com](https://www.petycjeonline.com) pod linkiem https://www.petycjeonline.com/list_otwarty_do_ipn-u?fbclid=IwAR0ZTm3IUxe3Yi0C4qhs0CDGUk-HmXYa2O-Dq6nJMhZwb8_k85OJhHmnd28.

Podpisały się pod nim 683 osoby.

Forma otwarta petycji - podająca do wiadomości publicznej zarówno proponowaną treść tablicy upamiętniającej istotne dla Łemków wydarzenie historyczne, jak i zawartą w decyzji odmownej IPN-u argumentację dla takiej decyzji, a przede wszystkim nasze wystąpienie do władz IPN-u o zmianę stanowiska, jako całkowicie bezzasadnego i nieadekwatnego zarówno względem sytuacji historycznej, jak i aktualnego kontekstu - wynika z naszego głębokiego przekonania o konieczności komunikowania społeczeństwu, w jakim żyjemy, doświadczanej przez naszą społeczność dyskryminacji, odmawiania przysługującego nam jako wspólnocie pamięci prawa do upamiętnień. Jest też otwartym aktem społecznym, informacją, komunikatem jawności naszych intencji, nie mających nic wspólnego z występowaniem przeciw polskiej racji stanu, integralności granic, czy innych skierowanych przeciw społeczeństwu czy państwu polskiemu działań.

Pod petycją podpisały się osoby narodowości łemkowskiej, polskiej, jak i członkowie innych grup narodowych i społecznych. Wielu spośród nich reprezentuje środowiska naukowe, twórcze. Znaczna część sygnatariuszy skomentowała, wyjaśniła cel, w jakim podpisuje naszą petycję.

Przesyłamy obecnie ten list do adresatów, do których został bezpośrednio skierowany. Wierzymy, iż w dwa lata po podjęciu decyzji odmownej, perspektywa patrzenia przez władze IPN na wydarzenia sprzed ponad stu lat, które nawet w czasie, gdy się dokonywały, nie były traktowane jako skierowane przeciw państwu polskiemu, uległa zmianie. Przedstawione przez nas argumenty za brakiem obiektywnych podstaw do decyzji odmownej są precyzyjne i jednoznaczne. Stąd wypływa nasza wiara w pozytywne rozpatrzenie naszego odwołania od decyzji zawartej w piśmie Dyrektora BUWiM, Adama Siwka z dnia 28 listopada 2018 r. Zdajemy sobie sprawę, że formalna procedura odwoływania się od decyzji powinna dokonać się w czasie zdecydowanie krótszym jak dwa lata, prosimy, jak to zostało wyrażone w piśmie poniżej, o ponowne rozpatrzenie sprawy upamiętnienia łemkowskiego we Florynce.

Z poważaniem



Helena Duć-Fajfer

Pan
Dr Jarosław Szarek
Prezes
Instytutu Pamięci Narodowej
Komisji Ścigania Zbrodni
przeciwko Narodowi Polskiemu

Pan
Adam Siwek
Dyrektor Biura Upamiętniania Walk i Męczeństwa
Instytutu Pamięci Narodowej

W powołaniu na prawa gwarantowane nam przez Konstytucję RP oraz Ustawę z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym występujemy do władz Instytutu Pamięci Narodowej o zmianę stanowiska w kwestii upamiętnienia miejsca wiecu społeczności łemkowskiej z dnia 5 grudnia 1918 r. w miejscowości Florynka. Uważamy, że argumenty zawarte w odpowiedzi IPN-u z dnia 28 listopada 2018 r. na nasze pismo z dnia 18 października 2018 r. do Dyrektora BUWiM, Adama Siwka są całkowicie bezzasadne i nieadekwatne zarówno względem sytuacji historycznej, jak i aktualnego kontekstu. W naszym piśmie zwróciliśmy się z prośbą o wydanie pozwolenia na ulokowanie w historycznym miejscu, gdzie 5 grudnia 1918 r. odbył się wiec ok. 500 delegatów ze 130 wsi łemkowskich, tablicy upamiętniającej w języku łemkowskim oraz w języku polskim o treści:

В ТІЙ ПЛЕБАНІІ І НА ПРОЛІГАЮЧІЙ ПРІД НЬОМДОЛІНЦІ
ПРОХОДИЛО 5 ГРУДНЯ 1918 РОКА ВІЧЕ, КОТРЕ СКЛИКАЛО
БЛИЗКО 500 ДЕЛЕГАТІВ 130 СЕЛ ЛЕМКОВИНИ.
ПРОГОЛОШЕНО НА НИМ РУСКУ НАРОДНУ РЕСПУБЛІКУ ЛЕМКІВ.

В 100. РІЧНИЦЮ ПОДІЙ – 5 ГРУДНЯ 2018 Р.
СТОВАРИШЫНЯ ЛЕМКІВ

—
W TEJ PLEBANII I NA DOLINCE PRZED NIĄ
ODBYŁ SIĘ 5 GRUDNIA 1918 ROKU WIEC, KTÓRY ZGROMADZIŁ
OKOŁO 500 DELEGATÓW 130 WSI ŁEMKOWYNY.
PROKLAMOWANO NA NIM RUSKĄ NARODOWĄ REPUBLIKĘ ŁEMKÓW.

W 100. ROCZNICĘ WYDARZEŃ – 5 GRUDNIA 2018 R.
STOWARZYSZENIE ŁEMKÓW

W naszym piśmie wskazaliśmy też, że „Dla społeczności łemkowskiej wydarzenia z Florynki z 1918 r. są istotnym elementem zbiorowej pamięci społecznej i ich upamiętnienie w chwili obecnej, gdy zmagamy się z tragicznymi skutkami akcji „Wisła” i wcześniejszych wysiedleń, jest dla nas swojego rodzaju obowiązkiem wobec historii”. Zaznaczyliśmy, że odsłonięcia i poświęcenia tablicy chcieliśmy dokonać 5 grudnia 2018 r., w setną rocznicę wiecu.

W odpowiedzi odmownej na nasze pismo władze IPN-u powołały się na obowiązujący wszystkich obywateli RP nakaz „poszanowania integralności terytorialnej Rzeczypospolitej Polskiej” i wskazały, że ideą zgromadzonych na wiecu we Florynce delegatów było zachowanie jedności z pozostałymi Rusinami i niechęć do włączenia terytorium Łemkowiny do państwa polskiego. Argumenty te w świetle faktów historycznych są całkowicie bezzasadne, a dla nas brzmią szczególnie boleśnie, gdyż:

1. Dnia 5 grudnia 1918 r. terytorium Polski nie było wyznaczone uznanymi granicami państwowymi i trudno tu przypisywać aktywistom łemkowskim występowanie przeciw integralności terytorialnej RP.
2. Dokumenty historyczne poświadczają, że elity łemkowskie działały w dobrej wierze, z pełnym przekonaniem o stosowaniu się wszystkich narodów do Orędzia Woodrowa Wilsona o powojennym ładu na świecie, o prawie narodów do samostanowienia.
3. O przeświadczeniu, że prowadzone działania są zgodne z prawem międzynarodowym i nieskierowane przeciw Polsce świadczyło utrzymywanie przez członków Ruskich Rad (organów administracyjnych powoływanych na wiecach) stałego kontaktu i współpracy z lokalnymi i centralnymi strukturami Polskiej Komisji Likwidacyjnej i późniejszych polskich władz. To przeświadczenie potwierdzone jest też w deklaracjach i postanowieniu o oddaniu wszelkich sporów o terytorium Łemkowiny do arbitrażu Konferencji Pokojowej w Paryżu.
4. Koronnym argumentem wskazującym na bezzasadność przypisywania po stu latach antypaństwowego działania symboliki powiązanej z wiecem we Florynce jest wyrok Sądu Okręgowego w Nowym Sączu z dnia 10 czerwca 1921 r. w sprawie przeciw łemkowskim przywódcom (członkom Komitetu Wykonawczego). Jest to wyrok uniewinniający, podkreślający działanie obwinionych w dobrej wierze z woli narodu.
5. Szczególnie bolesne i paradoksalne dla łemkowskiej mniejszości etnicznej jest odwołanie się w piśmie odmownym IPN-u do integralności granic państwowych. Jeśli w 1921 r. w dopiero co konstytuującym się państwie polskim nie uznano w dążeniach łemkowskich przywódców reprezentujących ok. 130-tysięczną, zamieszkującą zwarte terytorium wspólnotę, znamion działalności zagrażającej interesom państwowym, to w chwili obecnej – gdy Łemkowie zostali sprowadzeni do rozproszonej dziesięcioletniej, podlegającej drastycznej akulturacji, mniejszości – wskazywanie na argument

integralności terytorialnej jest daleko idącym nieporozumieniem, a wręcz nadużyciem.

6. Postawienie tablicy upamiętniającej symboliczne w historii Łemków wydarzenie świadczące o dojrzałości elit łemkowskich do odpowiedzialności za losy swej wspólnoty nie jest w najmniejszym stopniu powiązane z jakimikolwiek negatywnymi konsekwencjami społecznymi i politycznymi. Dla zmagających się z efektami akcji „Wisła” Łemków stanowiłoby natomiast ważny tożsamościowo akt nieobudowanego lękiem czy oskarżeniami współobywatelskiego w kraju, w którym akceptowane są różnice nie tylko kulturowe, ale też różne wizje pamięci wspólnotowej jako ważnego komponentu tożsamości etnicznej.

Mając na uwadze powyższe, apelujemy o ponowne rozpatrzenie naszej prośby i wydanie zgody na postawienie przygotowanej już tablicy w miejscu, do którego odnosi się jej treść.

Z poważaniem



Do wiadomości:

1. Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Pan Andrzej Duda
2. Marszałek Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej Pani Elżbieta Witek
3. Marszałek Senatu Rzeczypospolitej Polskiej Pan Tomasz Grodzki
4. Premier Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej Pan Mateusz Morawiecki
5. Rzecznik Praw Obywatelskich Pan Adam Bodnar